

Z navzočo zbirko sta avtorja odprla literarnozgodovinsko interesirani publiki vpogled v staro sumersko in akadskijsko poezijo, pri tem sta pa odkrila tudi marsikak zgodovinsko in pravnozgodovinsko važen podatek.

V. Korošec

F. R. Kraus, Ein Edikt des Königs Ammi-saduqa von Babylon. *Studia et Documenta ad Iura Orientis Antiqui pertinentia.* Vol. V. XVI + 260 str., 4 fotografski posnetki.

F. R. Kraus, sedaj profesor za asiriologijo na nizozemski univerzi v Leidenu, objavlja besedilo obširnega odloka, ki ga je izdal četrti Hammurabijev naslednik Ammizaduga (1582—1562). Z njim je odpustil zasebnikom različne dolgove, obenem je raznim skupinam prebivalcev Babilonije prav tako črtal njihove zaostanke. Objavljeno besedilo je F. R. Kraus obširno komentiral, pri čemer je uporabljal tudi bogato listinsko gradivo iz stare babilonske dobe. Pisatelj je dovršil s tem delo, ki daje dragocen vpogled v gospodarske in družbene razmere Babilonije za časa Hammurabijevih naslednikov. Obžalovati je le, da tudi to besedilo ni ohranjeno v celoti; izgubljen je predvsem tudi uvod, ki je najbrž vseboval vsaj nekaj podatkov o uvedbi in namenu teh predpisov.

Krausova rekonstrukcija besedila se opira na besedilo, ohranjeno na plošči Ni(ppur) 632, ki jo je leta 1941 našel v zbirki muzeja za Stari vzhod v Carigradu. Pred njegovo najdbo je bilo znano znatno bolj poškodovano besedilo, ki ga je po plošči Britanskega muzeja, št. 78259, prvi objavil leta 1914 pokojni angleški asiriolog Stephen Langdon. Že leta 1915 je poljski asiriolog Moses Schorr spoznal, da gre za odpust dolgov, in je ta ukrep imenoval babilonsko seisahtejo po zgledu znane Solonove seisahtije (*Eine babylonische Seisachtie aus dem Anfang der Kassitenzeit*). Besedilo je leta 1939 dopolnil še C. J. Gadd (London). Mimogrede naj omenimo, da F. R. Kraus ne uporablja besede seisahteja.

Kraus se ne omejuje na obdelavo in razlago besedila samega, ampak v zvezi z njim razpravlja o mnogih sorodnih problemih, tako o oblikah vladarskih ediktov, o gospodarskem poslovanju babilonskega dvora (»palačex«), o vrstah in oblikah posojil, o zakupnikovih dajatvah v Babilonu, o zaslužnjenu dolžnikov.

S svojo edicijo Ammizadugovega edikta je F. R. Kraus pomembno obogatil zbirko prevedenih starobabilonskih virov, hkrati tudi objasnil mnogo podrobnih pravnozgodovinskih problemov te dobe.

V. Korošec

M. E. L. Mallowan, Twenty-five Years of Mesopotamian Discovery. Published by the British School of Archaeology in Iraq. 1956. 8°, 81 str. z ilustracijami in zemljevidom.

Leta 1932 so v Londonu ustanovili British School of Archaeology in Iraq, ki ima velike zasluge za pospeševanje britanskih arheoloških izkopavanj v Mezopotamiji. Vsako leto izdaja dva zvezka (spomladi in jeseni) revije Iraq, v katerih so poročila o novih izkopavanjih in tudi objavljeni važnejši novi napisi. Za srebrni jubilej te pomembne ustanove je njen direktor, ugledni arheolog prof. M. E. L. Mallowan, objavil lepo pregledno poročilo o uspehih njenih izkopavanj. Prvo izkopavanje je bilo leta 1932 pri griču Arpačijah, kakih 6 km vzhodno od Tigrisa in Niniv. Tu so prodrli do najstarejše plasti človeških naselbin, ki je bila starejša kakor najstarejša doslej znana El Obeidska kultura v južni Mezopotamiji. O pisavi še ni sledu, najdena pa je bila keramika, enaka keramiki v Tell Halafu in Samarru.

Prebivalstvo se je ukvarjalo s poljedelstvom in živinorejo; bilo je podjetno in preudarno. Obrtniški izdelki so dosegli pomembno višino. Avtor ugotavlja tudi nekaj sledov obstoječe občinske organizacije (ostanki cest, upravnege poslopja).

V letih 1934—1937 so izkopavali Chagar Bazar v zgornji dolini reke Habur. Tu vodijo sledovi od najstarejših naselbin do let 2000—1400. Iz tega časa, ko se

je kraj imenoval Til-ša-annim, je bil v nekem poslopju najden arhiv s 70 klinopisnimi ploščicami. V naslednjih treh kampanjah so izkopavali Tell Brak, kakih 30 km jugovzhodno od Chagar Bazarja. Naselbine so bile tam že v predzgodovinski (v Djemdet-Nasrski), v stari sumerski dobi, kakor tudi za časa Akadske velesile (2350—2170), ko je Naram-Sin v tem kraju postavil velik tempelj. Pozneje so naselbino opustili. Nadaljnja nova izkopavanja bi po Mallowanovi sodbi najbrž osvetlila stanje med 1600—1500, ko je to ozemlje spadalo k takrat mogočni Mitanski državi.

Za Tell Brakom so v novembru sledila šesttedenska izkopavanja v dolini reke Balich, ki se izliva v Evfrat zahodno od Haburja. Preiskali so šest tellov (Tell Aswad, T. Mefesh, T. Jidle, T. Hammam, T. Sahlan).

Leta 1949 je British School of Archaeology in Iraq poverila M. E. L. Mallowanu izkopavanja v Nimrudu, nekdanjem asirskem vojaškem središču Kalahu. O teh izkopavanjih govori skoraj polovica poročila (45—78). Na akropoli so v severozahodni palači Assur-nasir-pala II. izkopali njegov 153 vrstic dolg napis (iz leta 879), v katerem pripoveduje vladar o svojih uspehih v prvih petih letih vladanja. — Žal tu ni mogoče naštevati zanimivih posameznosti, odkritih v teku večletnih izkopavanj (Nimurtov tempelj, požgana palača, Nabujev tempelj). Tu so našli leta 1955 kar 350 drobcov osmih ali devetih pogodb, ki jih je (leta 672) Asarhadon sklenil z raznimi mestnimi poglavarji iz sosednje Medije. Namen teh pogodb, o katerih posebej poročamo, je zagotoviti zvestobo Assurbanipalu, ko bo po očetovi smrti zavladal v Asiriji in Samaš-sum-ukinu kot kralju v Babilonu.

Leta 1956 so nekaj tednov izkopavali kraj Balawat, ki je kakih 30 km severovzhodno od Nimruda in kakih 23 km vzhodno-jugovzhodno od Mosula. Hormuzd Rassam je tu odkril leta 1877 izredno lepo izdelana vrata, mnogi so sploh dvomili, da bi bili tako umetnino tam našli. Resničnost njegovega poročila je zdaj potrjena, ker so našli še ostanke drugih, podobno umetniško izdelanih bronastih vrat, obenem pa tudi več pogodbenih ploščic iz 7. stoletja.

Iz obsežnega poročila smo povzeli samo nekaj zanimivosti, ki naj vsaj opozorijo arheologa in zgodovinarja na njegovo izredno bogato vsebino.

V. Korošec

Adam Falkenstein, Die neusumerischen Gerichtsurkunden. Erster Teil: Einleitung und systematische Darstellung. Zweiter Teil: Umschrift, Übersetzung und Kommentar. Dritter Teil: Nachträge und Berichtigungen, Indizes und Kopien. — Bayerische Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-historische Klasse: Abhandlungen. Neue Folge, Hefte 39, 40 (1956), 44 (1957). Veröffentlichungen der Kommission zur Erschliessung von Keilschrifttexten. Serie A/2. Stück. I.—III. Teil. München.

Kakor je iz naslova razvidno, je Bavarska akademija v Münchenu, in sicer na pobudo pok. Marjana San Nicolaja, posebni komisiji poverila izdajanje klinopisnih napisov obenem s prevodom in komentarjem. Med temi edicijami zavzema doslej najodličnejše mesto izdanje 215 dokumentov iz časa tretje sumerske dinastije iz mesta Ura. Oskrbel jo je vodilni nemški sumerolog profesor A. Falkenstein iz Heidelberga.

V svojem prvem zvezku poroča F. o gradivu in njegovi vsebini. V drugem zvezku podaja transkripcijo in prevod listin s kratkimi pojasnili. Tretji zvezek prinaša dodatke in popravke, sezname in kopije. Za pravnega zgodovinarja je izredno koristen izčrpni besedni seznam (str. 89—175), ki vsebuje obilo pravnih izrazov in je prava zakladnica za doslej tako pogrešano sumersko pravno terminologijo.

Med objavljenimi listinami je pretežna večina (183) iz sumerskega mesta Lagaša, le tri so iz mesta Umma. Listine same se v začetku imenujejo ali kot di-til-la, to je »(dokončno) razsojena zadeva«, ali pa kot di-nu-til-la, to je »(še) ne razsojena zadeva«, pogojna sodba, pri kateri je bil izid pravde odvisen od